Datum 6 september 2018
Betreft Eindrapportage afhandeling 'oude' schadegevallen

Inleiding
Dit is de vierde en laatste rapportage voor de afhandeling van de ruim zesduizend 'oude' openstaande schademeldingen van vóór 31 maart 2017. Al deze schademeldingen zijn voor 1 juli 2018 door NAM voorzien van een aanbod voor schadevergoeding of -herstel, conform de afspraken daarover met de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de Commissaris van de Koning van de provincie Groningen. De voorliggende eindrapportage volgt op drie tussenrapportages, op 25 april, 31 mei en 11 juli 2018.

In de maand juni is op verzoek van de minister van EZK de reactietermijn voor het reageren op het aanbod van NAM verlengd. Ook de termijn voor het voorleggen van schademeldingen aan de Arbiter Bodembeweging is toen verlengd, tot en met 1 september 2018. Als gevolg hiervan verschijnt deze eindrapportage iets later dan oorspronkelijk gepland, op 6 september, in plaats van 26 juli.

Achtergrond
Kabinet en Groningse bestuurders hebben in januari 2018 afspraken gemaakt over een nieuw *Protocol Mijnbouwschade Groningen*. Vanaf 19 maart 2018 kan iedere bewoner met een schademelding die ná 31 maart 2017 is gedaan terecht bij de onafhankelijke *Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG)*. Daarmee resteerden op dat moment nog ruim zesduizend openstaande 'oude' schademeldingen die vóór 31 maart 2017 waren gedaan bij NAM of het Centrum Veilig Wonen (CVW). Het kabinet heeft besloten deze schademeldingen nog door NAM te laten afhandelen. Kabinet en Groningse bestuurders hebben daarom NAM verzocht deze oude schademeldingen te voorzien van een aanbod en dit op een snelle en ruimhartige wijze te doen. NAM heeft ingestemd met dit verzoek. Vanaf 1 juli 2018 speelt NAM – conform de breed levende wens in de samenleving – geen rol meer in de afhandeling van schademeldingen. Afgesproken is dat NAM gedurende het afhandelingsproces de voortgang rapporteert aan de minister.

Gevolgde werkwijze
Om de afhandeling van deze 'oude' schademeldingen zo vlot mogelijk te laten verlopen heeft NAM de afgelopen maanden verschillende maatregelen genomen.

<u>Maart en april 2018</u>
NAM heeft in de maanden maart en april de eigen werkcapaciteit vergroot, spelregels geformuleerd en additionele calculatiecapaciteit ingehuurd. Details hierover zijn te vinden de in de eerste voortgangsrapportage van 25 april 2018.

<u>Mei 2018</u>
In de maand mei heeft NAM de volgende stappen gezet. Ten eerste heeft NAM de schademelders die ooit een voucher voor de Proef Buitengebied hebben geaccepteerd geïnformeerd over het feit dat zij in aanmerking komen voor een met de waardevermeerderingsregeling vergelijkbare voorziening bij Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Ten tweede heeft NAM vragen beantwoord van het Groninger Gasberaad en de Onafhankelijke

Raadsman – zie www.nam.nl/6000. Ten derde heeft NAM met behulp van een lijst van voorbeelden van schades verduidelijkt welke soorten schade 'evident' niet voor vergoeding in aanmerking komen, waarbij aansluiting is gezocht bij de uitspraken van de Arbiter Bodembeweging. Ten vierde heeft NAM onjuistheden gecorrigeerd in het aanbod dat een aantal schademelders van NAM heeft ontvangen en de overige schademelders in een vergelijkbare positie opgeroepen zo snel mogelijk contact met NAM of CVW op te nemen. Ten vijfde is begonnen met het nabellen van schademelders. Tot slot heeft NAM op verzoek van het Groninger Gasberaad, de Onafhankelijke Raadsman en individuele schademelders aangekondigd dat het NAM-kantoor in Loppersum vanaf 1 juni wordt opengesteld voor vragen van schademelders over het aanbod van NAM. Details over deze maatregelen zijn te vinden in de tweede voortgangsrapportage van 31 mei 2018 – zie www.nam.nl/6000.

Juni 2018

In de maand juni heeft NAM zeker acht verdere maatregelen getroffen. Ten eerste zijn de spelregels aangepast vanwege de verlengde termijnen op verzoek van de minister van EZK. Ten tweede heeft NAM aanvullende vragen van het Groninger Gasberaad over de spelregels beantwoord en deze beschikbaar gemaakt via www.nam.nl/6000. Ten derde heeft NAM een toelichting gegeven op een aantal aandachtspunten die op 25 mei 2018 door het internetplatform *Follow the Money* in een bericht zijn aangedragen. Ten vierde heeft NAM door middel van verschillende advertenties in regionale media de bewoners geattendeerd op de spelregels op www.nam.nl/6000, inclusief de vragen die daarover zijn gesteld door onder meer het Groninger Gasberaad. Ten vijfde heeft NAM het nabellen van schademelders geïntensiveerd, ook om hen nogmaals te wijzen op de SNN-regeling. Ten zesde heeft NAM na de aankondiging in mei het NAM-kantoor in Loppersum daadwerkelijk opengesteld voor schademelders met vragen over het aanbod dat zij hebben ontvangen. Ten zevende heeft NAM zeker gesteld dat schademelders met een huis in stutten een aanbod hebben gekregen van NAM dat het mogelijk maakt om het huis of gebouw uit de stutten te halen. De uitvoering hiervan gebeurt op een moment dat het de schademelder past; dit kan dus ook na 1 juli zijn. Ten slotte is duidelijk geworden dat veel agrariërs met een schademelding in een tijdsklem terecht gekomen zijn als gevolg van de noodzaak van het aantrekken van extra financiering en het aanvragen van extra vergunningen – middenin een toch al drukke oogstperiode. In overleg met LTO Noord blijft de reactietermijn van vier weken gehandhaafd. Met LTO Noord is verder afgesproken om deze categorie schademeldingen – net als bij complexe zaken zoals stutten – vergezeld te laten gaan van de mogelijkheid van een procesafspraak waarbij de agrariër drie opties heeft: 1) inzetten van het aanbod van NAM in het kader van het programma *Groninger Schuren en Stallen* (PGSS); 2) het aanbod onderdeel laten zijn van een maatwerkoplossing; of 3) het aanbod uit laten keren in de vorm van een geldbedrag. Na acceptatie van het aanbod van NAM heeft de agrariër zes maanden de tijd voor de uitwerking van een van de eerste twee opties. Lukt dit niet dan is overeengekomen dat NAM het schadebedrag volgens de normale spelregels zal uitkeren (dit zal vaak een lager bedrag zijn dan via PGSS of maatwerk). Details over deze maatregelen zijn te vinden in de derde voortgangsrapportage van 11 juli 2018 – zie www.nam.nl/6000.

Juli en augustus 2018

Gedurende de zomermaanden heeft NAM de volgende stappen gezet:

1. *Beantwoording van vragen die leven onder schademelders.* In de maanden juli en augustus is NAM doorgegaan met het beantwoorden van vragen die onder schademelders leven, aangedragen door de Onafhankelijk Raadsman, de Groninger Bodem Beweging (GBB) en de Arbiter Bodembeweging. Daarnaast heeft het ministerie van EZK een aantal aan de minister gerichte burgerbrieven met toestemming van de betrokkenen voorgelegd aan NAM en heeft laatstgenoemde, in een aantal gevallen nadere actie ondernomen, zoals het rechtzetten van onvolkomenheden in het aanbod.

2. *Acties naar aanleiding van zwartboek.* Het Tweede Kamerlid Sandra Beckerman (SP) heeft een *Zwartboek Gaswinning* samengesteld aan de hand van 81 schademeldingen en de bijbehorende achterliggende verhalen. Ruim tweederde hiervan (57 meldingen) behoort tot de ruim zesduizend openstaande 'oude' schademeldingen van vóór 31 maart 2017. Uit de opgetekende verhalen kon in een handvol gevallen worden geconcludeerd dat er nog iets mankeerde aan het aanbod van NAM. NAM heeft dit rechtgezet door middel van een herzien aanbod. Het zwartboek legde verder bloot dat de Arbiter op uiteenlopende manieren om bleek om te gaan met de toekenning van bijkomende kosten – een rechtstreeks gevolg van de verschillende reglementen waarmee de Arbiter moet werken. Het huidige reglement, van kracht sinds 20 maart 2018, voorziet in de toekenning van bijkomende kosten, terwijl dit in voorgaande reglementen nog niet het geval was. NAM heeft hierop de Arbiter gevraagd om de toekenning van bijkomende kosten met terugwerkende kracht mogelijk te maken voor alle op dat moment nog openstaande 'oude' schademeldingen. De Arbiter heeft hiermee ingestemd.

3. *Contacturen NAM-kantoor Loppersum.* In de maand juni was het kantoor van NAM in Loppersum driemaal in de week geopend voor schademelders om te kunnen praten over het aanbod dat zij hebben ontvangen. Geleidelijk aan is deze stroom bezoekers opgedroogd. Zo kwam in de maand juli een natuurlijk einde aan de openstelling.

4. *Dank aan schademelders die tijdig hebben gereageerd.* Via advertenties in regionale bladen heeft NAM in de maand augustus publiekelijk aangegeven dat ruim negentig procent van de schademelders op dat moment al had gereageerd op het aanbod van NAM. Tegelijkertijd heeft NAM degenen die dat nog niet hadden gedaan geattendeerd op de spelregel dat zij hun schademelding tot en met 1 september kunnen voorleggen aan de Arbiter Bodembeweging en dat, indien hun C-schade €25.000 of minder bedraagt, zij hun schadedossier zelf bij de Arbiter moeten aanmelden. Verder is aangegeven dat schademelders te allen tijde het recht hebben om hun schademelding voor te leggen aan de rechter.

Voorbeeld van een van de gebruikte advertenties

De Arbiter Bodembeweging heeft ook zelf aandacht gevraagd voor de naderende termijn van 1 september. Medio augustus heeft de Arbiter een nieuwsbericht op de website www.arbiterbodembeweging.nl geplaatst met de mededeling dat 'bewoners in het aardbevingsgebied die het aanbod voor schadeherstel van NAM niet accepteren, (…) zich tot en met 1 september 2018 [kunnen] aanmelden bij de Arbiter Bodembeweging.' Onder andere RTV Noord heeft hierover bericht, met daarbij een korte toelichting door voorzitter mr. Pieter Schulting. Ook heeft de Arbiter advertenties geplaatst met dezelfde strekking.

5. *Brieven aan schademelders die nog niet hebben gereageerd.* Op 15 augustus is een brief uitgegaan naar de groep van – op dat moment – circa 600 schademelders die het aanbod van NAM niet hadden geaccepteerd én hun schademelding niet hadden voorgelegd aan de Arbiter Bodembeweging. De reactietermijn van vier weken voor het aanbod van NAM was toen al verstreken voor alle schademelders, met uitzondering van een klein aantal meldingen waarvoor het aanbod van NAM was herzien. In deze brief heeft NAM de betrokken schademelders (aanbod niet geaccepteerd, schademelding niet voorgelegd aan de Arbiter) op het volgende geattendeerd:
   - Schademelders hebben tot en met 1 september 2018 de gelegenheid om hun melding voor te leggen aan de Arbiter Bodembeweging.
   - Na de zomer van 2018 zet NAM geen verdere stappen meer in de schadeafhandeling.
   - Als de schademelder voor 1 september 2018 geen verdere actie onderneemt – de schademelder kiest er met andere woorden voor om zijn of haar schademelding níet voor te leggen aan de Arbiter Bodembeweging – dan zal NAM het schadedossier(s) kort

daarna afsluiten. De schademelder ontvangt hiervan later in de maand september een schriftelijke bevestiging.
- NAM onderstreept in de brief nog eens dat het belangrijk is dat de aangeschreven schademelders zich realiseren dat als zij hun schademelding niet voor 1 september 2018 voorleggen aan de Arbiter zij – conform de spelregels – niet meer in aanmerking komen voor schadevergoeding of -herstel.
- NAM adviseert de aangeschreven schademelders om een dergelijke situatie te vermijden en hun schademelding uiterlijk 1 september 2018 voor te leggen aan de Arbiter Bodembeweging.
- De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen is opgericht voor de afhandeling van 'nieuwe' schademeldingen, van ná 31 maart 2017. De TCMG kan de aangeschreven schademelders daarom niet van dienst zijn.
- Ten slotte is aangegeven dat schademelders – op dezelfde wijze als dat tot dan toe het geval is geweest – tijdens het gehele proces van de schadeafhandeling het recht hebben om hun schademelding aan de rechter voor te leggen.

6. *Nabellen van schademelders met een aanbod.* NAM heeft medio mei een begin gemaakt met het nabellen van schademelders. In juli en augustus is NAM hiermee doorgegaan. Het nabellen concentreerde zich op twee groepen. De eerste groep bestond uit schademelders die niet hadden gereageerd op het aanbod van NAM. De tweede groep bestond uit schademelders die het aanbod van NAM hadden afgewezen, maar hun schademelding (nog) niet hadden voorgelegd aan de Arbiter Bodembeweging. Dit heeft er in geresulteerd dat ongeveer een kwart van de gebelde schademelders uiteindelijk toch akkoord heeft kunnen gaan met het aanbod van NAM.

7. *Uitvoering procesafspraken agrariërs.* In de maanden juli en augustus is begonnen met de uitvoering van de afspraken met LTO-Noord. Dit heeft in deze categorie geleid tot veel acceptaties van het aanbod van NAM.

8. *Herinnering reactietermijn vouchers.* Een deel van de ruim zesduizend 'oude' schademeldingen betreft schademelders die de beschikking hadden over een openstaande voucher. Zij zijn in de tweede helft van juli door het CVW per brief herinnerd aan het feit dat hun voucher binnen afzienbare tijd zou verstrijken. In de brief wordt tevens aangegeven dat het niet langer nodig is om kassabonnen of facturen mee te sturen als bewijsstukken voor het daadwerkelijke herstel van schade. Tot slot is aangegeven dat als men niet binnen de reactietermijn reageert ervan uit wordt gegaan dat de schademelder de voucher niet wenst te accepteren. In dat geval vervalt de voucher.

Voortgang verzending aanbod

De voortgang ziet er als volgt uit. De peilingsdatum is 5 september 2018.

Status	*26 april*	*30 mei*	*9 juli*	*2 september*
Aanbod verzonden door NAM	2.035	5.646	6.199	6.199
Nog geen aanbod verzonden door NAM	4.164	553	0	0
Totaal	6.199	6.199	6.199	6.199

Reactie schademelders op aanbod NAM
Schademelders konden reageren op het aanbod van NAM door middel van het terugsturen van de antwoordstrook. Zij hadden daarbij de keuze tussen akkoord gaan met het aanbod of het afwijzen hiervan. Na afwijzing verviel het aanbod. Het aanbod is eveneens vervallen na het verstrijken van de antwoordtermijn van vier weken, behalve als dit tot een uitzonderlijk onredelijke situatie zou hebben geleid (ernstige ziekte, verblijf in het buitenland, etc.).

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de reacties van de schademelders.

Status	*26 april*	*30 mei*	*9 juli*	*6 september*
Akkoord met aanbod van NAM	855	3.306	4.761	5.087
(Nog) geen reactie terugontvangen	1134	1948	810	253
Afwijzing aanbod van NAM	46	392	628	859
Totaal	2.035	5.646	6.199	6.199

Met het verstrijken van de reactietermijnen bevinden de schademeldingen binnen de categorie '(nog) geen reactie terugontvangen' zich niet langer binnen de antwoordtermijn. Uitzondering hierop zijn 72 schademeldingen. Dit betreft meldingen met een herzien aanbod en agro-meldingen met een link naar de met LTO Noord gemaakte afspraken.

Voortgang als percentage van het totaal aantal door NAM verzonden aanbiedingen
Bovenstaande gegevens kunnen ook worden gepresenteerd als percentage van het aantal gedane aanbiedingen. Dat levert het volgende beeld op:

Status	*26 april*	*30 mei*	*9 juli*	*6 september*
Akkoord met aanbod van NAM	42%	59%	77%	82%
(Nog) geen reactie terugontvangen	56%	35%	13%	4%
Afwijzing aanbod van NAM	2%	7%	10%	14%
Totaal	100%	101%[1]	100%	100%

Voor de duidelijkheid: het aanbod van NAM vervalt als schademelders in het geheel niet reageren, buiten de reactietermijn reageren of de schademelding voorleggen aan de Arbiter. In het laatste geval vergoedt NAM de schade conform de uitspraak van de Arbiter.

Wijze van herstel
Uitbetaling op de eigen rekening blijkt verreweg de meest geprefereerde vergoedingswijze voor schadeherstel. Liefst 80 procent van de schademelders kiest deze optie. Twintig procent van de schademelders kiest voor herstel, via een zelfgekozen aannemer of CVW.

Arbiter Bodembeweging
De spelregels schrijven voor dat schademelders die het aanbod van NAM afwijzen de mogelijkheid hebben om hun schademelding voor te leggen aan de Arbiter Bodembeweging (spelregel 3b). Bij C-schade van €25.000 of minder is het aan de schademelder zelf om zijn of haar schade zelf aan te melden bij de Arbiter. Schademeldingen met C-schade van meer dan €25.000 worden door NAM automatisch voorgelegd aan de Arbiter.

[1] De percentages tellen niet precies op tot 100 procent als gevolg van afronding.

Over deze laatste procedure is tijdens de zomer enige zorg ontstaan, vanuit de te respecteren gedachte dat dit de keuzevrijheid van de betrokken schademelders zou kunnen schaden. Onderdeel van de werkwijze is dat NAM vooraf telefonisch contact opneemt met de betrokken schademelders om te verifiëren of zij daadwerkelijk gebruik willen maken van de procedure bij de Arbiter. Het betreft in totaal 63 schademelders: 31 schademelders hebben ingestemd met aanmelding bij de Arbiter; de resterende 32 schademelders zitten nog in het proces.

Omvang C-schade	*N*	*%*
> €25.000, aangemeld door NAM/nog in administratief proces Arbiter	63	6%
≤ €25.000, aangemeld door schademelder	circa 987	94%
Totaal	circa 1.050	100%

NAM ontvangt geen bevestiging als schademelders hun melding voorleggen aan de Arbiter. Bovendien heeft de Arbiter enige tijd nodig om de laatste aanmeldingen administratief te verwerken. Om deze redenen is op dit moment het exacte aantal aanmeldingen bij de Arbiter nog niet bekend. In de tabel moet derhalve worden volstaan met een benadering ('circa').

Uitgaven
De totale kosten voor de afhandeling van de ruim zesduizend openstaande 'oude' schadegevallen van vóór 31 maart 2017 bedragen, inclusief voorzieningen voor schademeldingen die nu bij de Arbiter liggen, 78.2 miljoen euro. De vergoeding voor A+B-schade bedragen 26.7 miljoen euro. NAM levert daarnaast een extra bijdrage van 51.5 miljoen euro; dit is conform de begin dit jaar met de minister en de Commissaris van de Koning gemaakte afspraak over een extra bijdrage van 50 miljoen euro. Van het extra bedrag van 51.5 miljoen wordt 8.0 miljoen euro gebruikt voor de financiering van een met de waardevermeerderingsregeling vergelijkbare regeling voor schademeldingen buiten het werkingsgebied van het oude schadeprotocol, het zogenaamde 'Buitengebied'. Deze regeling wordt uitgevoerd door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN).

Status	*Uitgaven*
A+B-schade	€26.7 mln
Extra bijdrage NAM	€51.5 mln
Totaal	€78.2 mln

Afsluitende werkzaamheden NAM
Het verzenden van het laatste aanbod markeerde het einde van de betrokkenheid van NAM met de schadeafhandeling in het Groningen gasveld. NAM verzorgt de komende tijd nog wel de administratieve afhandeling van de schademeldingen. Een groot deel van deze werkzaamheden hangt samen met de optie voor herstel via een zelfgekozen aannemer of het CVW. Daarnaast wacht NAM voor enkele tientallen schademeldingen nog op de reacties op een herzien aanbod. Verder blijft NAM de betalingen verzorgen, inclusief betalingen die voortvloeien uit uitspraken van de Arbiter Bodembeweging. Ten slotte zal NAM de voor 1 september 2018 aanhangig gemaakte arbitragezaken afhandelen, evenals de lopende zaken bij de rechtbank.

Samenvatting van het gevolgde proces
De gevolgde stappen in de afhandeling van de ruim zesduizend openstaande 'oude' schademeldingen zien er als volgt uit:

Datum	*Actie*	*Doorlopende acties*
5 maart 2018	**Procesbrief.** Deze brief van NAM aan de betrokken schademelders bevat: a. Uitleg van het proces met belangrijke momenten rondom het aanbod b. Heldere aankondiging van de keuze tussen wel of niet accepteren van het aanbod c. Voor degenen die het aanbod accepteren: heldere aankondiging van de vervolgkeuze tussen herstel en financiële compensatie.	**Informatievoorziening.** Proactieve communicatie van (actualisatie van) spelregels en Vragen en Antwoorden. **Aanbiedingsbrief.** De aanbiedingsbrief bevat het aanbod van NAM (of CVW) aan de schademelder. De aanbiedingsbrieven worden gefaseerd verzonden, in ieder geval voor 1 juli. De brief geeft helder aan dat de reactietermijn drie weken bedraagt.
26 april 2018	**Voortgangsrapportage #1.** Kengetallen ten aanzien van de voortgang.	
Medio mei	**Informatiebrief vouchers-buitengebied.** Deze brief attendeert de schademelders in de Proef Buitengebied die al een voucher hebben geaccepteerd op de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen voor een met de bestaande waardevermeerderings-regeling vergelijkbare voorziening.	
31 mei 2018	**Voortgangsrapportage #2**	
1 juli 2018	**Alle schademelders hebben een aanbod ontvangen van NAM (of CVW)**, mogelijk met uitzondering van een aantal van de schademeldingen die door de Arbiter worden afgehandeld (afhankelijk van capaciteit Arbiter).	
9 juli 2018	**Einde reactietermijn 9 juli.** Dit betreft schademelders die op 11 juni nog niet hadden gereageerd op hun aanbod van NAM (ongeacht of hun 'oude' reactietermijn al dan niet is verstreken) of niet akkoord waren gegaan met het aanbod. Deze groep is via een extra spelregel in staat gesteld om tot en met 9 juli 2018 (alsnog) akkoord te gaan met het aanbod of het aanbod af te wijzen.	
11 juli 2018	**Voortgangsrapportage #3**	
Juli 2018	**Informatiebrief openstaande vouchers-binnengebied**. Deze brief informeert schademelders met reeds afgesloten dossiers (en die dus niet behoren tot de ruim 6.000 openstaande 'oude' schademeldingen) over de looptijd van de voucher (in veel gevallen tot september 2018).	
23 juli 2018	**Einde 'reguliere' reactietermijn van vier weken voor schademelders.** Dit is op basis van het laatst verzonden aanbod op 25 juni 2018. Uitgaande van een reactieperiode van vier weken hebben schademelders de gelegenheid gehad om te reageren op het aanbod.	
1 sep 2018	**Einde reactietermijn Arbiter Bodembeweging.** Laatste dag waarop schade-melders hun melding kunnen voorleggen aan de Arbiter Bodembeweging.	
6 sep 2018	**Afsluitende rapportage #4 (eindrapportage).**	